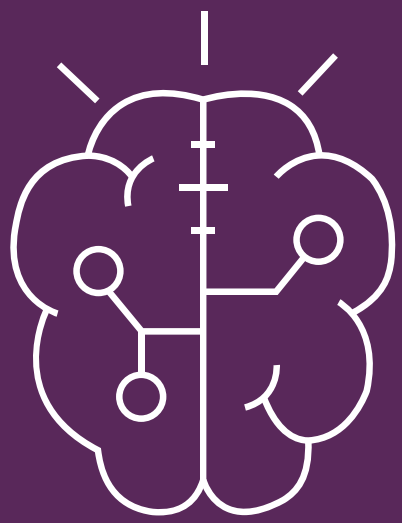
Οδηγός Εκπαιδευτικού

Digital Well being

The Com

Τα σήματα του «Com»: πρόληψη, κίνδυνοι και συλλογική στήριξη 1

Σύντομη Περιγραφή:

Μέσα από ένα καθοδηγούμενο κυνήγι δοκιμασιών (gymkhana) στο Genially, οι μαθητές/τριες μαθαίνουν να αναγνωρίζουν μοτίβα χειραγώγησης σε επιβλαβείς διαδικτυακές κοινότητες και να εντοπίζουν δίκτυα στήριξης και διεξόδους.

[1] The Com (σύντμηση του "The Community"): ένα διεθνές και αποκεντρωμένο δίκτυο διαδικτυακών ομάδων που προσεγγίζουν κυρίως ανηλίκους και ευάλωτα άτομα και συνδέονται με χειραγώγηση, εκβιασμό, κακοποίηση και βίαιες συμπεριφορές. Δεν αποτελεί μία ενιαία οργάνωση ούτε γενικό όρο για όλες τις επιβλαβείς διαδικτυακές κοινότητες.

Απευθύνεται σε μαθητές/τριες:

- Ηλικία: 13–16 ετών
- Βαθμίδα: Γυμνάσιο / Λύκειο
- Τάξεις: Α΄ Γυμνασίου έως Α΄ Λυκείου
- Επίπεδο Δυσκολίας: Μεσαίο
- Διάρκεια: 45 λεπτά (έως 60 λεπτά)

Γνωστικά Πεδία

- Ψηφιακή ευημερία
- Κανόνες διαδικτυακής συμπεριφοράς
- Διαχείριση ασφάλειας
- Εγγραμματισμός δεδομένων
- Ενσυναίσθηση

Προαπαιτούμενες Γνώσεις

- Βασική εξοικείωση με το περιβάλλον των ψηφιακών μέσων (μέσα κοινωνικής δικτύωσης).

Μαθησιακοί Στόχοι & Δεξιότητες

Στόχοι:

Στο τέλος του μαθήματος, οι μαθητές και οι μαθήτριες θα μπορούν να:

- Εξηγούν με απλά λόγια πώς οι επιβλαβείς διαδικτυακές ομάδες μπορούν να εκμεταλλεύονται τη μοναξιά, την αναζήτηση κύρους ή τον αποκλεισμό.
- Αναγνωρίζουν συναισθήματα και προειδοποιητικά σημάδια που αυξάνουν την ευαλωτότητα απέναντι στη χειραγώγηση.
- Κατανοούν ότι οι νέοι/ες μπορούν να εμπλακούν σταδιακά σε επιβλαβείς συμπεριφορές και, μέσα σε ένα ευρύτερο σύστημα, να βρεθούν ταυτόχρονα στη θέση εκείνου που θίγεται και εκείνου που βλάπτει.
- Προτείνουν πρακτικούς τρόπους με τους οποίους οι συνομήλικοι, οι οικογένειες, τα σχολεία και οι πλατφόρμες μπορούν να ενισχύσουν το αίσθημα του ανήκειν και να διακόψουν αυτές τις διαδρομές πριν κλιμακωθεί η βλάβη.
- Αναγνωρίζουν εκμεταλλευτικούς κανόνες ομάδας και κατανοούν την υπεύθυνη συμπεριφορά στις διαδικτυακές κοινότητες.
- Αντιστοιχίζουν υποστηρικτικές ενέργειες με διαδρομές αναφοράς και αποκρίσεις προστασίας απέναντι σε αναδυόμενους κινδύνους.

Ψηφιακές Δεξιότητες:

Επικοινωνία και συνεργασία:
- κανόνες διαδικτυακής συμπεριφοράς

Ασφάλεια
- προστασία της υγείας και της ευημερίας

Επίλυση προβλημάτων
- εντοπισμός αναγκών και τεχνολογικών λύσεων

Άλλες Δεξιότητες (Διεπιστημονικές):

- Ικανότητα ανάλυσης και σύνοψης
- Επίλυση προβλημάτων
- Ομαδική εργασία
- Κριτική σκέψη
- Ηθική δέσμευση
- Προσαρμοστικότητα σε νέες καταστάσεις
- Ικανότητα πρακτικής εφαρμογής θεωρητικών γνώσεων
- Ικανότητα αυτοαξιολόγησης

Παιδαγωγική Περιγραφή και Μεθοδολογία

Σύνοψη μαθήματος:

Το μάθημα σχεδιάστηκε ώστε οι μαθητές/τριες να κατανοήσουν πώς οι επιβλαβείς διαδικτυακές κοινότητες μετατρέπουν σε όπλο τις συναισθηματικές ανάγκες (όπως η μοναξιά, η αναζήτηση κύρους ή ο φόβος του αποκλεισμού) για να χειραγωγήσουν τους νέους και τις νέες. Στόχος είναι να αναγνωρίζουν τον σταδιακό ψυχολογικό έλεγχο και τα προειδοποιητικά σημάδια, ώστε να αφομοιώσουν ότι η ασφάλεια στηρίζεται στην ανοιχτή επικοινωνία και στα συλλογικά δίκτυα στήριξης, και όχι σε μεμονωμένες ατομικές ενέργειες.

Μεθοδολογία:

- **Εισαγωγή:** ενημέρωση για τον τρόπο λειτουργίας αυτών των αποκεντρωμένων κοινοτήτων (the com), με ανάδειξη του πώς οι στρατολόγοι εκμεταλλεύονται ευαλωτότητες όπως η απομόνωση, η ανάγκη του ανήκειν και της κοινωνικής αναγνώρισης (clout) και η μυστικότητα, για να προσελκύσουν και να ελέγξουν νεαρούς χρήστες.
- **Δοκιμασίες του κυνηγιού:** μια παιχνιδοποιημένη ψηφιακή διαδρομή όπου οι ομάδες αποκωδικοποιούν χειριστικά μηνύματα, χαρτογραφούν συναισθηματικές ευαλωτότητες μέσα σε έναν λαβύρινθο, ανασυνθέτουν βήμα-βήμα το χρονολόγιο της ομαδικής πίεσης και εντοπίζουν προειδοποιητικά σημάδια σε διαφορετικά περιβάλλοντα.
- **Ολοκλήρωση:** συμμετοχικό κλείσιμο με έμφαση στον κίνδυνο του να αντιμετωπίσει κανείς αυτές τις ομάδες μόνος του, στον ρόλο των τεχνικών εργαλείων αναφοράς (report) και στη σημασία του συνδυασμού των σημαδιών που μπορεί να παρατηρούν οι φίλοι, οι οικογένειες και οι εκπαιδευτικοί για τη δημιουργία ενός πραγματικού δικτύου προστασίας.

Οδηγίες

Προετοιμασία

(π.χ. εγκατάσταση λογισμικού, εκτύπωση υλικού):

- Ετοιμάστε το απαραίτητο υλικό για τη δραστηριότητα.
- Εκτυπώστε τον οδηγό του κυνηγιού δοκιμασιών (ένα αντίτυπο για κάθε εκπαιδευτικό).
- Έχετε ανοιχτή την παρουσίαση Genially σε όλους τους υπολογιστές που θα χρησιμοποιηθούν. Μελετήστε την πριν από την έναρξη της δραστηριότητας.
- Σημείωση: η παρουσίαση Genially είναι στα αγγλικά. Οι ενδείξεις των δοκιμασιών (π.χ. τα αρχικά S, F, P στην πρώτη δοκιμασία) αντιστοιχούν στους αγγλικούς όρους και επεξηγούνται στο παρόν έγγραφο· μπορείτε να τις μεταφράζετε προφορικά στην τάξη ή να προσαρμόσετε την παρουσίαση.

Υλικό

Εξοπλισμός (Hardware):

- Τάμπλετ/ φορητός υπολογιστής

Λογισμικό (Software):

- ψηφιακός/διαδραστικός πίνακας (προαιρετικά)

Πρόσθετα υλικά:

- στυλό, χαρτί

Εξωτερικοί σύνδεσμοι & υλικό:

- Σύνδεσμος για την παρουσίαση Genially: https://view.genially.com/6a99477068755186686f7d55
- Ψηφιακός πίνακας: π.χ. https://classroomscreen.com

Περιεχόμενο (Βήματα και ενότητες)

Θεωρητικό υπόβαθρο για εκπαιδευτικούς

Η αντιμετώπιση των κινδύνων από τις επιβλαβείς διαδικτυακές κοινότητες (γνωστές διεθνώς ως «the Com») στη σημερινή εφηβεία απαιτεί να πάμε πέρα από καθαρά τεχνικά ζητήματα, δίνοντας προτεραιότητα σε μια προσέγγιση προστασίας του παιδιού με επίκεντρο τα συναισθήματα. Η δραστηριότητα δίνει έμφαση στην ψυχολογική ευαλωτότητα, δείχνοντας στους μαθητές και στις μαθήτριες πώς πολύ συνηθισμένα συναισθήματα αυτής της αναπτυξιακής φάσης (όπως η απομόνωση, ο αποκλεισμός, η ανία ή η έντονη αναζήτηση κύρους και κοινωνικής αποδοχής) μπορούν να γίνουν αντικείμενο σκόπιμης εκμετάλλευσης από επικίνδυνα ψηφιακά περιβάλλοντα.

Μέσα από ένα καθοδηγούμενο κυνήγι δοκιμασιών με λογικές προκλήσεις και ασκήσεις ταξινόμησης στο Genially, οι μαθητές/τριες αναπτύσσουν τον συναισθηματικό εγγραμματισμό που χρειάζεται για να αναγνωρίζουν τον λόγο της συναισθηματικής χειραγώγησης, μαθαίνοντας να εντοπίζουν έγκαιρα τα προειδοποιητικά σημάδια, πριν παγιωθεί ο δεσμός με την επιβλαβή ομάδα.

Τέλος, η δραστηριότητα μας συνδέει με την πραγματική ζωή και την ευθύνη που μοιραζόμαστε. Ανακαλύπτοντας ποια προειδοποιητικά σημάδια μπορούν να αντιληφθούν οι φίλοι, οι οικογένειες, οι εκπαιδευτικοί και οι πλατφόρμες, μαθαίνουμε ότι το να σταματήσουμε έγκαιρα τη βλάβη δεν είναι κάτι που κάνουμε μόνοι μας: εξαρτάται από τη συνεργασία ενός ολόκληρου περιβάλλοντος, ώστε να μοιράζεται όσα βλέπει και να λειτουργεί ως ένα πραγματικό δίκτυο στήριξης.

Σημείωση προς τον/την εκπαιδευτικό: Ασφάλεια και βασικοί κανόνες
Υπενθυμίστε στους/στις μαθητές/τριες να μην κατονομάζουν πραγματικά πρόσωπα, σχολεία, λογαριασμούς, διακομιστές (servers), σύμβολα ή ονόματα ομάδων. Μην προβάλλετε πραγματικά ονόματα χρηστών, λογότυπα, συνθήματα ή στιγμιότυπα οθόνης από επιβλαβείς κοινότητες. Ξεκαθαρίστε ότι το μάθημα αφορά την κατανόηση της χειραγώγησης, της ευαλωτότητας και της στήριξης, όχι τη διερεύνηση ή την απόδειξη οποιουδήποτε στοιχείου. Οι μαθητές/τριες δεν πρέπει να αναζητήσουν το θέμα μετά το μάθημα, ούτε να δοκιμάσουν τις προκλήσεις σε πραγματικές πλατφόρμες ή να έρθουν μόνοι/ες τους σε αντιπαράθεση με ύποπτες ομάδες.

Η κοινοποίηση προσωπικών εμπειριών είναι προαιρετική. Αν κάτι από όσα συζητηθούν προκαλέσει δυσφορία ή σχετίζεται με κάτι πραγματικό που συμβαίνει τώρα, οι μαθητές/τριες μπορούν να μιλήσουν κατ' ιδίαν με τον/την εκπαιδευτικό ή με τον/την υπεύθυνο/η προστασίας του σχολείου. Τονίστε ότι κανείς δεν τιμωρείται όταν ζητά βοήθεια, για τον εαυτό του ή για έναν φίλο.

Χρήσιμες γραμμές βοήθειας
- Ελληνικό Κέντρο Ασφαλούς Διαδικτύου / SaferInternet4Kids: Γραμμή Βοήθειας Help-line.gr: 210 6007686
- «Το Χαμόγελο του Παιδιού»: Εθνική Γραμμή για τα Παιδιά SOS 1056 και Ευρωπαϊκή Γραμμή Υποστήριξης Παιδιών 116111
- Διεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος: 11188

Υποστηρικτικές υπηρεσίες και εργαλεία
- Tozi: δωρεάν εφαρμογή του Ιδρύματος Vodafone για την ψηφιακή ευημερία και την αντιμετώπιση του διαδικτυακού εκφοβισμού. Απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας 11+ και προσφέρει υποστήριξη και εργαλεία για μια πιο ασφαλή εμπειρία στον ψηφιακό κόσμο.
  https://www.to-zi.com/welcome-landing-el.html

Υλοποίηση

Εισαγωγή (10 λεπτά)

Ξεκινήστε τη συνάντηση παρουσιάζοντας στους μαθητές και στις μαθήτριες την έννοια των επιβλαβών διαδικτυακών κοινοτήτων. Αφιερώστε χρόνο σε μια συμμετοχική συζήτηση που καλύπτει τα εξής θέματα:

- Τι εννοούμε όταν μιλάμε για επιβλαβείς διαδικτυακές κοινότητες, γνωστές διεθνώς και ως «the Com»;
- Πώς αυτοί οι χώροι εκμεταλλεύονται τη μοναξιά, τον αποκλεισμό, τη μυστικότητα και το κύρος;
- Ποιοι είναι οι κίνδυνοι του να ανήκει κανείς σε αυτές τις κοινότητες;

Πληροφορίες για εκπαιδευτικούς
Τι είναι «το Com» και ποιοι είναι οι μηχανισμοί εκμετάλλευσής του;
Οι επιβλαβείς διαδικτυακές κοινότητες, που συχνά αναφέρονται ως «the Com», είναι ψηφιακές κοινότητες αποτελούμενες από διαφορετικά, διασταυρούμενα δίκτυα επικοινωνίας. Δεν πρόκειται για έναν ενιαίο κλειστό οργανισμό, έναν μοναδικό ιστότοπο ή μια ομάδα με ορατούς επίσημους κανόνες, αλλά για πολλαπλά κανάλια και διακομιστές, κατανεμημένα σε διαφορετικές εφαρμογές και πλατφόρμες, που λειτουργούν ταυτόχρονα σε δημόσιες και ιδιωτικές συνομιλίες. Το κύριο χαρακτηριστικό αυτών των χώρων είναι ότι η δραστηριότητά τους οργανώνεται γύρω από ομαδικές δυναμικές που τελικά προκαλούν βλάβη και δυσφορία στα μέλη τους ή σε τρίτους.

Η εσωτερική τους δομή συντηρείται από την υπόσχεση της αποδοχής και μιας ομαδικής ταυτότητας για τους νέους και τις νέες, με αντάλλαγμα όμως την εκτέλεση επιβλαβών ενεργειών, και με εκμετάλλευση συγκεκριμένων συναισθηματικών αναγκών. Όταν ένας νέος ή μια νέα βιώνει μοναξιά, ανασφάλεια ή αίσθηση έλλειψης στήριξης στο καθημερινό του περιβάλλον, αυτές οι ομάδες ανταποκρίνονται προσφέροντας άμεση

προσοχή και ψηφιακή επιβράβευση μέσα από θετικά σχόλια ή αντιδράσεις. Με τον ίδιο τρόπο αξιοποιούν και την αναζήτηση κύρους και κοινωνικής αναγνώρισης, προσφέροντας υψηλές βαθμίδες, ρόλους διαχείρισης ή μεγαλύτερη σημασία μέσα στο κανάλι, με αντάλλαγμα την εκπλήρωση ορισμένων απαιτήσεων της ομάδας.

Για να εξασφαλίσουν απόλυτο έλεγχο, αυτές οι κοινότητες επιβάλλουν τη μυστικότητα και χρησιμοποιούν την απειλή του αποκλεισμού ως μηχανισμούς υποχρεωτικής πίστης. Στον ανήλικο λέγεται ευθέως ότι, αν αποφασίσει να φύγει από το δίκτυο, θα χάσει όλη την προσοχή που έχει κερδίσει και θα ξαναβρεθεί στην κοινωνική απομόνωση της καθημερινότητάς του. Παράλληλα, κάθε μέλος πείθεται ότι ο ενήλικος κόσμος της πραγματικής ζωής δεν καταλαβαίνει την αληθινή του ταυτότητα και ότι μόνο η υπόλοιπη διαδικτυακή κοινότητα τον καταλαβαίνει, με αποτέλεσμα να κρύβει την ψηφιακή του δραστηριότητα, να κόβει την επικοινωνία με τα άμεσα δίκτυα στήριξής του και να εξαρτάται αποκλειστικά από τις αποφάσεις της εικονικής ομάδας.

Πληροφορίες για εκπαιδευτικούς
Ποιοι είναι οι κίνδυνοι του να ανήκει κανείς σε αυτές τις κοινότητες;
Ο κύριος κίνδυνος της παραμονής σε αυτά τα δίκτυα είναι ότι η είσοδος γίνεται μέσα από μια συνεχή και σταδιακή διαδικασία, όπου οι απαιτήσεις αυξάνονται λίγο-λίγο. Στις αρχικές φάσεις, ο χρήστης λαμβάνει θετικές αλληλεπιδράσεις για τις συνεισφορές του. Στη συνέχεια όμως η ομάδα προχωρά απαιτώντας επιβλαβείς συμπεριφορές, όπως το να αγνοεί μέλη που θεωρούνται «προδότες» ή να διαδίδει βίαιο περιεχόμενο που γίνεται viral. Ο κρίσιμος κίνδυνος είναι ότι ένας νέος ή μια νέα που αρχικά μπαίνει αναζητώντας σύνδεση ή επιβεβαίωση μπορεί αργότερα να πιεστεί ή να εξαναγκαστεί να βλάψει άλλους, προκειμένου να διατηρήσει τη θέση και το κύρος του στην ομάδα. Από φόβο μήπως υποστεί τα ίδια αντίποινα, συνεχίζει μέσα στο σύστημα και καταλήγει να χρησιμοποιεί ακριβώς τις ίδιες τακτικές για να στρατολογεί νέα προφίλ.

Το κυνήγι δοκιμασιών (30 λεπτά)

Εξηγήστε στους/στις μαθητές/τριες ότι θα συμμετάσχουν σε ένα κυνήγι δοκιμασιών, σχεδιασμένο για να τους βοηθήσει να αναγνωρίζουν τακτικές χειραγώγησης, προειδοποιητικά σημάδια και διαδρομές στήριξης.

Το κυνήγι πραγματοποιείται μέσα από μια διαδραστική παρουσίαση στο Genially. Πριν από κάθε δοκιμασία υπάρχει μια διαφάνεια-παύση, ώστε να εξηγήσετε μια έννοια για το «Com» που σχετίζεται με τη συγκεκριμένη πρόκληση.

Για να διασφαλίζεται η προσοχή των μαθητών/τριών κατά τις εξηγήσεις, πρέπει να εισάγουν έναν κωδικό για να προχωρήσουν στην επόμενη δοκιμασία. Τόσο η θεωρητική εξήγηση όσο και οι κωδικοί προόδου βρίσκονται στον οδηγό του/της εκπαιδευτικού (στο τέλος του παρόντος εγγράφου).

Σε κάθε δοκιμασία, στόχος είναι να αποκτηθεί ένα ψηφίο για ένα εικονικό λουκέτο, το οποίο πρέπει να ανοίξουν για να ολοκληρώσουν το κυνήγι.

Οργανώστε τις ομάδες και μοιράστε τα υλικά. Πείτε τους ότι μπορεί να τους φανούν χρήσιμα σε κάποιες δοκιμασίες, καθώς και για να θυμούνται τα ψηφία του λουκέτου που ανακαλύπτουν σε καθεμία.

Τέλος, ζητήστε τους να μπουν στην καρτέλα που αφήσατε ανοιχτή κατά την προετοιμασία της δραστηριότητας.

Το περιεχόμενο του κυνηγιού έχει ως εξής:

Θεωρητικό περιεχόμενο 1: Πώς οι επιβλαβείς διαδικτυακές κοινότητες εκμεταλλεύονται τη μοναξιά, τον αποκλεισμό, τη μυστικότητα και το κύρος;
Δοκιμασία 1: Χειριστικά μηνύματα
Εμφανίζεται μια οθόνη υπολογιστή με διάφορα εικονίδια και παράθυρα. Κάνοντας κλικ πάνω τους, αποκαλύπτονται διαφορετικά μηνύματα ενός χειριστικού διαδικτυακού στρατολόγου. Τα μηνύματα αυτά μπορούν να συρθούν με το ποντίκι.

Στην οθόνη διακρίνονται επίσης τρεις περιοχές, με τις εξής ετικέτες:

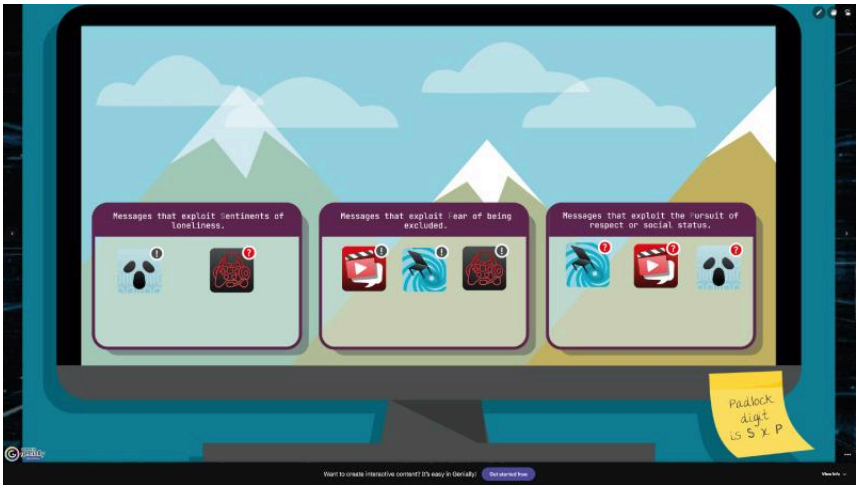
- Μηνύματα που εκμεταλλεύονται αισθήματα μοναξιάς (S, Sentiments of loneliness).
- Μηνύματα που εκμεταλλεύονται τον φόβο του αποκλεισμού (F, Fear of being excluded).
- Μηνύματα που εκμεταλλεύονται την αναζήτηση σεβασμού ή κοινωνικού κύρους (P, Pursuit of respect or social status).

Σε μια γωνία υπάρχει ένα σημείωμα που αναφέρει ότι το ψηφίο του λουκέτου είναι S x P.

Στόχος των μαθητών/τριών είναι να σύρουν και να ταξινομήσουν κάθε μήνυμα ανάλογα με το συγκεκριμένο συναίσθημα που «οπλοποιεί» ο στρατολόγος σε αυτό.

Ο συνδυασμός του λουκέτου προκύπτει από τον πολλαπλασιασμό του αριθμού των μηνυμάτων που εκμεταλλεύονται τη μοναξιά (S) επί τον αριθμό εκείνων που εκμεταλλεύονται την αναζήτηση κοινωνικού κύρους (P). Το στοιχείο-κλειδί βρίσκεται στο έντονο αρχικό γράμμα.

Ο αριθμός που προκύπτει είναι το 6

Πληροφορίες για εκπαιδευτικούς:
Πώς αυτοί οι χώροι εκμεταλλεύονται τη μοναξιά, τον αποκλεισμό, τη μυστικότητα και το κύρος;
Αυτές οι ψηφιακές κοινότητες βασίζουν τη λειτουργία τους στη μετατροπή των συγκεκριμένων συναισθηματικών αναγκών των νέων σε όπλο. Όταν ένας νέος ή μια νέα αναζητά φιλίες στο διαδίκτυο επειδή βιώνει μοναξιά, ανασφάλεια ή έλλειψη στήριξης στο καθημερινό του περιβάλλον, αυτές οι ομάδες ανταποκρίνονται προσφέροντας άμεση προσοχή και ψηφιακή επιβράβευση μέσα από θετικά σχόλια ή «like». Έτσι, το άτομο που μπαίνει νιώθει αρχικά ότι βρήκε έναν χώρο όπου γίνεται αποδεκτό χωρίς αρνητικές κρίσεις.

Επιπλέον, αξιοποιούνται η αναζήτηση κύρους και η ανάγκη κοινωνικής αναγνώρισης. Διαχειριστές ή χρήστες με προχωρημένα προφίλ προσφέρουν υψηλές βαθμίδες, ρόλους διαχείρισης ή μεγαλύτερη σημασία μέσα στην ομάδα, με αντάλλαγμα την εκπλήρωση ορισμένων απαιτήσεων. Ταυτόχρονα, η απειλή του αποκλεισμού χρησιμοποιείται ως μηχανισμός ελέγχου: στον ανήλικο λέγεται ευθέως ότι, αν αποφασίσει να φύγει, θα χάσει όλη την προσοχή που έχει κερδίσει και θα ξαναβρεθεί στην κοινωνική απομόνωση.

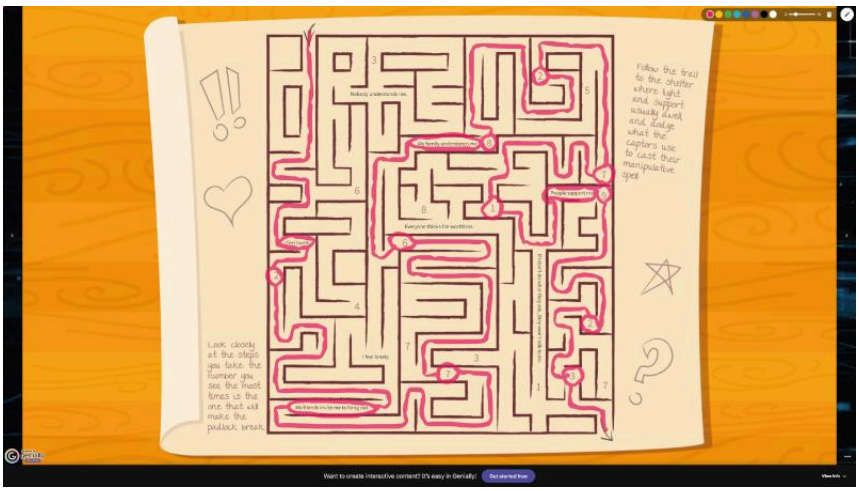
Τέλος, οι κοινότητες αυτές επιβάλλουν τη μυστικότητα ως υποχρεωτικό όρο πίστης. Τα μέλη πείθονται ότι οι ενήλικες του πραγματικού τους περιβάλλοντος δεν καταλαβαίνουν την αληθινή τους ταυτότητα και ότι μόνο η υπόλοιπη διαδικτυακή κοινότητα τα καταλαβαίνει. Αυτή η απαίτηση απόκρυψης της ψηφιακής δραστηριότητας οδηγεί τον νέο/τη νέα να κόψει την επικοινωνία με τα άμεσα δίκτυα στήριξής του και να εξαρτάται αποκλειστικά από τις αποφάσεις της εικονικής ομάδας.

Θεωρητικό περιεχόμενο 2: Ποια συναισθήματα, πιέσεις και καταστάσεις μπορούν να μας οδηγήσουν να μπούμε σε μια επιβλαβή διαδικτυακή κοινότητα;
Δοκιμασία 2: Ο λαβύρινθος των συναισθημάτων
Οι μαθητές/τριες βρίσκουν έναν λαβύρινθο με φράσεις γραμμένες στο εσωτερικό του: κάποιες σχετίζονται με συναισθήματα που θα μπορούσαν να διευκολύνουν την είσοδο στο «Com», ενώ άλλες είναι άσχετες. Για να φτάσει κανείς από την αφετηρία στον τερματισμό, υπάρχουν περισσότερες από μία πιθανές διαδρομές. Επιπλέον, ο λαβύρινθος περιέχει και ορισμένους αριθμούς.

Στόχος είναι να διασχίσουν τον λαβύρινθο αποφεύγοντας τα μονοπάτια που δείχνουν προειδοποιητικά σημάδια ευαλωτότητας, χειραγώγησης ή επιβλαβούς πίεσης από συνομηλίκους, και ακολουθώντας τις διαδρομές που αντανακλούν προστατευτικές, υποστηρικτικές ή ουδέτερες εμπειρίες.

Το ψηφίο του λουκέτου είναι ο αριθμός που εμφανίζεται τις περισσότερες φορές κατά μήκος της σωστής διαδρομής.

Ο αριθμός που προκύπτει είναι το 2

Πληροφορίες για εκπαιδευτικούς:
Τι μπορεί να κάνει κάποιον πιο ευάλωτο σε μια επιβλαβή διαδικτυακή ομάδα και τι κάνει την ομάδα να φαίνεται αρχικά ελκυστική;
Οι στρατολόγοι αυτών των κοινοτήτων μετατρέπουν σε όπλο συναισθήματα και ανάγκες που μπορεί να βιώνουν οι νέοι/ες, όπως η κοινωνική απομόνωση, ο αποκλεισμός από συνομηλίκους, η συναισθηματική δυσφορία ή το άγχος. Το να έχει υποστεί κανείς εκφοβισμό στο παρελθόν ή να αισθάνεται έλλειψη οικογενειακής ή σχολικής στήριξης αυξάνει την πιθανότητα να αναζητήσει εναλλακτικές στο διαδίκτυο για να ανακουφίσει αυτή την ανασφάλεια.

Παράλληλα, αυτοί οι χώροι φαίνονται ελκυστικοί επειδή υπόσχονται να ικανοποιήσουν την ανάγκη του ανήκειν, προσφέροντας άμεση επιβεβαίωση και συνεχή προσοχή. Μέσα από την ολοκλήρωση προκλήσεων και την απόκτηση υψηλότερου κύρους ή βαθμίδων, καλλιεργούν στους νέους την αίσθηση ότι επιτέλους κάποιος τους ακούει και ότι η παρουσία τους αναγνωρίζεται.

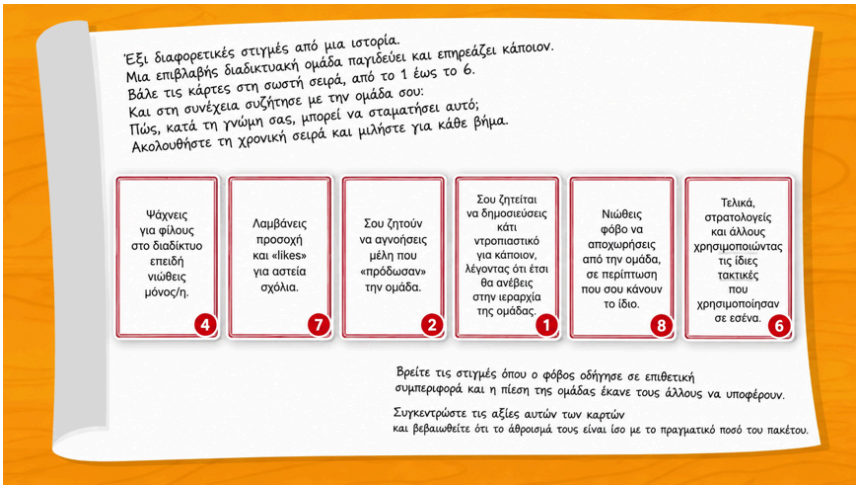
Θεωρητικό περιεχόμενο 3: Πώς ένας νέος ή μια νέα μπορεί να χειραγωγηθεί βήμα-βήμα ώστε να βλάψει άλλους, ενώ ο ίδιος/η ίδια παραμένει υπό πίεση, έλεγχο ή φόβο.
Δοκιμασία 3: Η αλληλουχία της καθόδου
Οι μαθητές/τριες βλέπουν έξι συρόμενες κάρτες που αντιστοιχούν σε διαφορετικές στιγμές της εισόδου ενός φανταστικού προσώπου σε μια επιβλαβή διαδικτυακή κοινότητα. Οι κάρτες έχουν έναν αριθμό στην κάτω δεξιά γωνία.

Στόχος είναι να αναδιατάξουν τις κάρτες και να τις τοποθετήσουν σε ένα χρονολόγιο, βάζοντας το πρώτο χρονικά γεγονός αριστερά και το τελευταίο δεξιά.

Μόλις τοποθετηθούν σωστά, εμφανίζεται ένα μήνυμα με το στοιχείο-κλειδί της δοκιμασίας, που τους ζητά να αθροίσουν τις τιμές των καρτών στις οποίες το πρόσωπο, εξαιτίας της ομαδικής πίεσης, προκάλεσε βλάβη σε άλλους ανθρώπους.

Αυτό συμβαίνει στην τρίτη, στην τέταρτη και στην έκτη κάρτα.

Ο αριθμός που προκύπτει είναι: το 9

Πληροφορίες για εκπαιδευτικούς:
Πώς ένας νέος ή μια νέα μπορεί να χειραγωγηθεί βήμα-βήμα ώστε να βλάψει άλλους, ενώ παραμένει υπό πίεση, έλεγχο ή φόβο.
Η είσοδος σε αυτούς τους ψηφιακούς χώρους δεν γίνεται ποτέ απότομα ή με βίαιες απαιτήσεις από την πρώτη μέρα. Αντίθετα, είναι μια διαδικασία που προχωρά σταδιακά. Στα πρώτα στάδια, ο νέος/η νέα δέχεται εκδηλώσεις προσοχής, «like» και θετικά σχόλια για αστεία ή απλές αναρτήσεις. Αυτό τον/την κάνει να νιώθει ότι εκτιμάται και γίνεται αποδεκτός/ή από την ομάδα. Όταν όμως εδραιωθεί αυτός ο δεσμός, η ψηφιακή κοινότητα αρχίζει να αλλάζει τους κανόνες της και να ζητά μικρές αποδείξεις πίστης, όπως το να αγνοήσει εντελώς ορισμένα μέλη που η ομάδα θεωρεί «προδότες».

Όσο περνά ο χρόνος και περισσότερες ώρες αφιερώνονται μέσα στο δίκτυο, οι απαιτήσεις γίνονται πιο σοβαρές. Για να ανέβει βαθμίδα ή να αποδείξει ότι είναι άξιος/α εμπιστοσύνης, η ομάδα μπορεί να τον/την πιέσει ή να τον/την εξαναγκάσει να αναρτήσει κάτι ταπεινωτικό ή να επιτεθεί ψηφιακά σε συνομηλίκους από το σχολείο του ή από το διαδίκτυο. Σε αυτό το σημείο, ο νέος/η νέα νιώθει σημαντικό φόβο ότι θα υποστεί την ίδια ακριβώς παρενόχληση αν αποφασίσει να φύγει, ή ότι θα μείνει ξανά μόνος/η. Εξαιτίας αυτού του φόβου και της ομαδικής πίεσης, συνεχίζει μέσα στο σύστημα και καταλήγει να χρησιμοποιεί τις ίδιες τακτικές για να πείσει νέους χρήστες, βλάπτοντας άλλους ανθρώπους ενώ παραμένει υπό ισχυρό ψυχολογικό έλεγχο.

Θεωρητικό περιεχόμενο 4: Οι διαφορετικοί παράγοντες που μπορούν να βοηθήσουν στην έγκαιρη αντίληψη της εισόδου κάποιου στο «Com» (συνομήλικοι, εκπαιδευτικοί, οικογένειες και πλατφόρμες) και τι μπορεί να κάνει ο καθένας.
Δοκιμασία 4: Ο κύκλος της βοήθειας
Στην παρουσίαση εμφανίζονται διαφορετικά σημάδια ή παρατηρήσεις που μπορεί να υποδεικνύουν ότι κάποιος μπαίνει σε μια επιβλαβή διαδικτυακή κοινότητα.

Επιπλέον, στις γωνίες υπάρχουν τέσσερις συρόμενοι κύκλοι διαφορετικών χρωμάτων, καθώς και ένα υπόμνημα που συνδέει το χρώμα κάθε κύκλου με διαφορετικούς παράγοντες στήριξης:

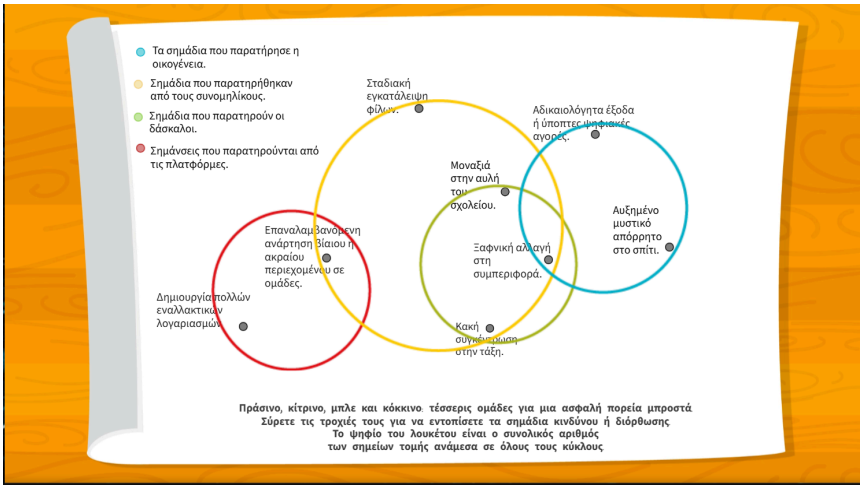
- **Κίτρινο:** φίλοι και συνομήλικοι.
- **Πράσινο:** εκπαιδευτικοί.
- **Μπλε:** οικογένειες.
- **Κόκκινο:** πλατφόρμες.

Στόχος είναι να σύρουν κάθε κύκλο έτσι ώστε να περικλείει όλα τα σημάδια που μπορεί να αντιληφθεί ο συγκεκριμένος παράγοντας στήριξης. Ορισμένα σημάδια μπορούν να γίνουν αντιληπτά από περισσότερους από έναν παράγοντες ταυτόχρονα.

Για παράδειγμα, τη «μοναξιά στο προαύλιο του σχολείου» μπορούν να την προσέξουν τόσο οι φίλοι όσο και οι εκπαιδευτικοί. Επομένως, και οι δύο κύκλοι (πράσινος και κίτρινος) πρέπει να περιέχουν αυτό το σημάδι.

Το ψηφίο του λουκέτου είναι ο συνολικός αριθμός των σημείων τομής ανάμεσα σε όλους τους κύκλους.

Ο αριθμός που προκύπτει είναι το 8

Πληροφορίες για εκπαιδευτικούς:
Παράγοντες στήριξης και η σημασία του συνδυασμού των προειδοποιητικών σημαδιών
Η έγκαιρη ανίχνευση ότι ένας νέος ή μια νέα μπαίνει σε ένα επιβλαβές δίκτυο δεν εξαρτάται από μία μόνο παρατήρηση. Διαφορετικά περιβάλλοντα μπορούν να αντιληφθούν αλλαγές στην καθημερινότητά του/της μέσα από τα εξής προειδοποιητικά σημάδια:

- **Φίλοι:** στο άμεσο ψηφιακό περιβάλλον μπορούν να αντιληφθούν πίεση στις ομαδικές συνομιλίες, υποχρεωτικές «δοκιμασίες πίστης», τον αποκλεισμό ορισμένων μελών ή ξαφνικές αλλαγές στον τρόπο που κάποιος αλληλεπιδρά με τους άλλους.
- **Εκπαιδευτικοί:** από το σχολείο βρίσκονται σε θέση-κλειδί για να προσέξουν την απομόνωση του ατόμου στο διάλειμμα, απότομες πτώσεις στη συγκέντρωση, σημάδια δυσφορίας, επιθετικά «αστεία» ή ομαδικές δυναμικές που αλλάζουν προς το χειρότερο.

- **Οικογένειες:** στο σπίτι μπορούν να εντοπίσουν μυστικοπάθεια με τις συσκευές, απότομες εναλλαγές διάθεσης, διαταραχές ύπνου, ασυνήθιστα έξοδα ή την ξαφνική εμφάνιση νέων, αποκλειστικά διαδικτυακών «φίλων».
- **Διαδικτυακές πλατφόρμες:** διαθέτουν τεχνικά εργαλεία για να καταγράφουν την επαναλαμβανόμενη ανάρτηση βίαιου περιεχομένου, επικίνδυνα μοτίβα σύνδεσης, μαζική δημιουργία λογαριασμών ή τη συνεχή χρήση επικίνδυνων hashtags και ύποπτων διαδρομών πρόσκλησης.

Είναι θεμελιώδες να κατανοηθεί ότι πολλά από αυτά τα σημάδια μπορεί να είναι ορατά σε περισσότερες από μία ομάδες ταυτόχρονα. Γι' αυτό, μια ασφαλής και αποτελεσματική παρέμβαση δεν επιτυγχάνεται μεμονωμένα, αλλά με τον έγκαιρο συνδυασμό των παρατηρήσεων οικογενειών, εκπαιδευτικών, φίλων και πλατφορμών. Η έγκαιρη κοινοποίηση αυτών των πληροφοριών χτίζει ένα πραγματικό δίκτυο προστασίας, πριν κλιμακωθεί η βλάβη.

Μετά την τέταρτη δοκιμασία εμφανίζεται το **τελικό λουκέτο**, όπου πρέπει να εισαχθούν τα τέσσερα σωστά ψηφία με τη σειρά **(6,2,9,8)**. Αν το έχουν κάνει σωστά, η παρουσίαση τους συγχαίρει για την προσπάθειά τους.

Συμπεράσματα και μελλοντικές προοπτικές:

Ολοκλήρωση (5 λεπτά)

Στο τέλος του κυνηγιού, κλείστε τη δραστηριότητα με ένα συμμετοχικό συμπέρασμα: κάντε ανασκόπηση των εννοιών που καλύφθηκαν και ενισχύστε τη σημασία του να μην προσπαθεί κανείς να «ψάξει» μια τέτοια κοινότητα μόνος του, ούτε να έρθει ατομικά σε αντιπαράθεση με ύποπτες ομάδες.

Ζητήστε επίσης από τους/τις μαθητές/τριες να αναστοχαστούν πάνω στο τι μπορεί να γίνει όταν ανησυχούμε ότι κάποιο κοντινό μας πρόσωπο παρασύρεται σε μια επιβλαβή διαδικτυακή ομάδα. Οι έννοιες αυτές θα δουλευτούν πιο αναλυτικά στην επόμενη συνάντηση.

Πληροφορίες για εκπαιδευτικούς:
Αν κάποιος εντοπίσει ότι ένα άτομο του περιβάλλοντός του, ή ο ίδιος, έχει παγιδευτεί σε αυτή τη δυναμική χειραγώγησης, πρέπει να ενεργοποιήσει την επικοινωνία με τους παράγοντες στήριξης που είναι διαθέσιμοι στο φυσικό του περιβάλλον. Οι φίλοι παίζουν θεμελιώδη ρόλο εντοπίζοντας την πίεση στις ιδιωτικές συνομιλίες και πρέπει να αναφέρουν την κατάσταση σε έναν έμπιστο ενήλικα. Αντίστοιχα, οι εκπαιδευτικοί στο σχολείο και οι οικογένειες στο σπίτι έχουν τη δυνατότητα να παρέμβουν, εφόσον ενημερωθούν ότι υπάρχει κατάσταση κινδύνου.

Σε τεχνικό επίπεδο, είναι απαραίτητο να αξιοποιούνται οι μηχανισμοί αναφοράς (report) που παρέχουν οι ίδιες οι διαδικτυακές πλατφόρμες. Μπροστά σε επιβλαβές περιεχόμενο, παρενόχληση ή ψηφιακή πίεση, οι χρήστες πρέπει να προχωρούν σε αποκλεισμό (block) των εμπλεκόμενων λογαριασμών και να χρησιμοποιούν τις λειτουργίες αναφοράς της εφαρμογής. Έτσι, οι ομάδες συντονισμού των πλατφορμών μπορούν να παρέμβουν άμεσα στα προφίλ και στους κοινόχρηστους διακομιστές, ώστε να σταματήσει η επιβλαβής δραστηριότητα.

Επέκταση ή διαφοροποίηση / Περαιτέρω ιδέες

- Αν υπάρχει περισσότερος διαθέσιμος χρόνος ή οι μαθητές/τριες προχωρούν πιο γρήγορα από το αναμενόμενο, μπορείτε να σκεφτείτε μια φυσική ή ψηφιακή επιβράβευση για την ολοκλήρωση του κυνηγιού (όπως ένα διαδικτυακό ομαδικό παιχνίδι, π.χ. Gartic Phone).

Λιγότερος χρόνος;

- Αν υπάρχει λιγότερος διαθέσιμος χρόνος, μπορείτε να εξηγείτε απευθείας τον στόχο κάθε δοκιμασίας, χωρίς να περιμένετε κάθε ομάδα να τον συμπεράνει από τα στοιχεία-κλειδιά.

Αξιολόγηση

Για να διασφαλίσετε ότι οι μαθητές/τριες πέτυχαν τους στόχους της δραστηριότητας, προτείνεται να τους παρατηρείτε κατά τη διάρκεια της συνάντησης και να ελέγχετε αν:

- Συμμετέχουν ενεργά στις συζητήσεις και στις ερωτήσεις της αρχικής παρουσίασης.
- Λύνουν σωστά τις δοκιμασίες του κυνηγιού, κατανοώντας τις έννοιες που κρύβονται πίσω από καθεμία.

Καλό είναι επίσης να αναλογιστείτε αν οι μαθητές/τριες απόλαυσαν τη δραστηριότητα και αν ο χρόνος και τα υλικά που δόθηκαν ήταν κατάλληλα για την υλοποίησή της.

Περιεχόμενο του κυνηγιού δοκιμασιών

Δοκιμασία 1: Μηνύματα

Αισθήματα μοναξιάς (S):
- «Δεν σου έγραψε κανείς σήμερα; Μπες στο κανάλι, εμείς είμαστε πάντα εδώ για να σου μιλήσουμε.»
- «Οι γονείς σου δεν έχουν ιδέα ποιος είσαι πραγματικά· εμείς ξέρουμε.»

Φόβος αποκλεισμού (F):
- «Όλοι συμμετέχουν στην πρόκληση· αν δεν μπεις κι εσύ, θα είσαι ο/η μόνος/η που θα μείνει απ' έξω.»
- «Αν δεν συνδεθείς απόψε στον ιδιωτικό διακομιστή, θα διαγράψουμε το προφίλ σου και θα μείνεις εκτός.»
- «Αν φύγεις από την ομάδα, ξέχνα μας. Δεν θα σε ξαναδεχτούμε.»

Αναζήτηση σεβασμού ή κύρους (P):
- «Θέλεις να γίνεις διαχειριστής; Μόνο οι πιο τολμηροί φτάνουν στην κορυφή.»
- «Ανάρτησέ το και θα δεις πώς όλοι θα σε σέβονται επιτέλους.»
- «Αν αποδείξεις την αξία σου, όλοι εδώ θα μάθουν το όνομά σου.»

Σε ένα σημείωμα: Ψηφίο λουκέτου: S x P

Δοκιμασία 2: Λαβύρινθος

Φράσεις και έννοιες από τις οποίες ΔΕΝ πρέπει να περάσουν:
- «Κανείς δεν με καταλαβαίνει.»
- «Νιώθω μοναξιά.»
- «Όλοι πιστεύουν ότι δεν αξίζω.»
- «Αν δεν κάνω ό,τι μου ζητούν, δεν θα μου ξαναμιλήσουν.»

Φράσεις από τις οποίες ΠΡΕΠΕΙ να περάσουν:
- «Νιώθω αγαπητός/ή.»
- «Οι φίλοι μου με καλούν να βγούμε.»
- «Οι άνθρωποι με στηρίζουν.»
- «Η οικογένειά μου με καταλαβαίνει.»

Στοιχείο-κλειδί: «Ακολούθησε το μονοπάτι όπου κατοικούν το φως και η στήριξη, και απόφυγε όσα χρησιμοποιούν οι χειριστές για να στήσουν την παγίδα τους. Κοίτα προσεκτικά τα βήματά σου: ο αριθμός που θα δεις τις περισσότερες φορές είναι αυτός που θα ανοίξει το λουκέτο.»

Δοκιμασία 3: Η αλληλουχία της καθόδου

Τα βήματα με τη σωστή σειρά:

- Ψάχνεις φίλους στο διαδίκτυο επειδή νιώθεις μοναξιά.
- Δέχεσαι προσοχή και «like» για αστεία σχόλια.
- Σου ζητούν να αγνοήσεις ένα μέλος που «πρόδωσε» την ομάδα.
- Σου απαιτούν να αναρτήσεις κάτι ταπεινωτικό για τον «προδότη», για να ανέβεις βαθμίδα.
- Φοβάσαι να φύγεις από την ομάδα, μήπως κάνουν το ίδιο και σε σένα.
- Καταλήγεις να στρατολογείς άλλους, με τις ίδιες τακτικές που χρησιμοποίησαν σε σένα.

Στοιχείο-κλειδί 1: «Έξι συρόμενες στιγμές μιας ιστορίας που δεν έχει ειπωθεί, η παγίδα μιας επιβλαβούς κοινότητας θα αποκαλυφθεί. Έγινε βήμα-βήμα, όχι σε μια μέρα· δική σου δουλειά τώρα να καθαρίσεις τον δρόμο. Βάλ' τες στη σειρά, από την αρχή ως το τέλος, ακολούθησε το χρονολόγιο και ολοκλήρωσε το σχέδιο!»

Στοιχείο-κλειδί 2: «Ψάξε τις στιγμές όπου ο φόβος οδήγησε σε επίθεση και η ομαδική πίεση έκανε άλλους να υποφέρουν. Μάζεψε τις τιμές αυτών των καρτών και κάνε τον τελικό λογαριασμό: το άθροισμά τους είναι ο πραγματικός αριθμός του λουκέτου.»

Δοκιμασία 4: Ο κύκλος της βοήθειας

Έννοια / Σημάδι	**Ποιος το αντιλαμβάνεται**
Σταδιακή εγκατάλειψη των φίλων.	Φίλοι
Αυξημένη μυστικότητα στο σπίτι.	Οικογένειες
Επαναλαμβανόμενη ανάρτηση βίαιου ή ακραίου περιεχομένου σε ομάδες.	Φίλοι, Πλατφόρμες
Μειωμένη συγκέντρωση στην τάξη.	Φίλοι, Εκπαιδευτικοί
Μοναξιά στο προαύλιο του σχολείου.	Φίλοι και Εκπαιδευτικοί
Ξαφνική αλλαγή στη συμπεριφορά.	Φίλοι, Εκπαιδευτικοί και Οικογένεια
Ανεξήγητα έξοδα ή ύποπτες ψηφιακές αγορές.	Οικογένειες
Δημιουργία πολυάριθμων εναλλακτικών λογαριασμών.	Πλατφόρμες

Στοιχείο-κλειδί: «Πράσινο, κίτρινο, μπλε και κόκκινο: τέσσερις ομάδες για έναν ασφαλή δρόμο. Σύρε τις τροχιές τους για να πιάσεις τα σημάδια του κινδύνου ή της διόρθωσης. Ο αριθμός του λουκέτου σου είναι το σύνολο όλων των τομών των κύκλων.»

Παράρτημα 1 - Οδηγός στο Genially

Πώς αυτοί οι χώροι εκμεταλλεύονται τη μοναξιά, τον αποκλεισμό, τη μυστικότητα και το κύρος;

Αυτές οι ψηφιακές κοινότητες βασίζουν τη λειτουργία τους στη μετατροπή των συγκεκριμένων συναισθηματικών αναγκών των νέων σε όπλο. Όταν ένας νέος ή μια νέα αναζητά φιλίες στο διαδίκτυο επειδή βιώνει μοναξιά, ανασφάλεια ή έλλειψη στήριξης στο καθημερινό του περιβάλλον, αυτές οι ομάδες ανταποκρίνονται προσφέροντας άμεση προσοχή και ψηφιακή επιβράβευση μέσα από θετικά σχόλια ή «like». Έτσι, το άτομο που μπαίνει νιώθει αρχικά ότι βρήκε έναν χώρο όπου γίνεται αποδεκτό χωρίς αρνητικές κρίσεις.

Επιπλέον, αξιοποιούνται η αναζήτηση κύρους και η ανάγκη κοινωνικής αναγνώρισης (clout). Διαχειριστές ή χρήστες με προχωρημένα προφίλ προσφέρουν υψηλές βαθμίδες, ρόλους διαχείρισης ή μεγαλύτερη σημασία μέσα στην ομάδα, με αντάλλαγμα την εκπλήρωση ορισμένων απαιτήσεων. Ταυτόχρονα, η απειλή του αποκλεισμού χρησιμοποιείται ως μηχανισμός ελέγχου: στον ανήλικο λέγεται ευθέως ότι, αν αποφασίσει να φύγει, θα χάσει όλη την προσοχή που έχει κερδίσει και θα ξαναβρεθεί στην κοινωνική απομόνωση.

Τέλος, οι κοινότητες αυτές επιβάλλουν τη μυστικότητα ως υποχρεωτικό όρο πίστης. Τα μέλη πείθονται ότι οι ενήλικες του πραγματικού τους περιβάλλοντος δεν καταλαβαίνουν την αληθινή τους ταυτότητα και ότι μόνο η υπόλοιπη διαδικτυακή κοινότητα τα καταλαβαίνει. Αυτή η απαίτηση απόκρυψης της ψηφιακής δραστηριότητας οδηγεί τον νέο/τη νέα να κόψει την επικοινωνία με τα άμεσα δίκτυα στήριξής του και να εξαρτάται αποκλειστικά από τις αποφάσεις της εικονικής ομάδας.

Κωδικός για την έναρξη της πρώτης δοκιμασίας: **13**

ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ 1

Πώς λύνεται: Σύρετε και ταξινομήστε κάθε μήνυμα ανάλογα με το συναίσθημα που εκμεταλλεύεται ο στρατολόγος. Έπειτα, πολλαπλασιάστε τον αριθμό των μηνυμάτων της κατηγορίας «Αισθήματα μοναξιάς» (S) επί τον αριθμό των μηνυμάτων της κατηγορίας «Αναζήτηση σεβασμού ή κοινωνικού κύρους» (P).

Απάντηση: 6

Παράρτημα 1 - Οδηγός στο Genially

Τι μπορεί να κάνει κάποιον πιο ευάλωτο σε μια επιβλαβή διαδικτυακή ομάδα και τι κάνει την ομάδα να φαίνεται αρχικά ελκυστική;

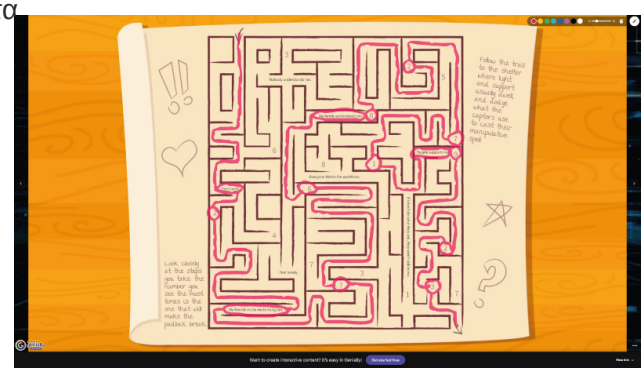
Οι στρατολόγοι αυτών των κοινοτήτων μετατρέπουν σε όπλο συναισθήματα και ανάγκες που μπορεί να βιώνουν οι νέοι/ες, όπως η κοινωνική απομόνωση, ο αποκλεισμός από συνομηλίκους, η συναισθηματική δυσφορία ή το άγχος. Το να έχει υποστεί κανείς εκφοβισμό στο παρελθόν ή να αισθάνεται έλλειψη οικογενειακής ή σχολικής στήριξης αυξάνει την πιθανότητα να αναζητήσει εναλλακτικές στο διαδίκτυο για να ανακουφίσει αυτή την ανασφάλεια.

Παράλληλα, αυτοί οι χώροι φαίνονται ελκυστικοί επειδή υπόσχονται να ικανοποιήσουν την ανάγκη του ανήκειν, προσφέροντας άμεση επιβεβαίωση και συνεχή προσοχή. Μέσα από την ολοκλήρωση προκλήσεων και την απόκτηση υψηλότερου κύρους ή βαθμίδων, καλλιεργούν στους νέους την αίσθηση ότι επιτέλους κάποιος τους ακούει και ότι η παρουσία τους αναγνωρίζεται.

Κωδικός για την έναρξη της δεύτερης δοκιμασίας: **21**

ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ 2

Πώς λύνεται: Διασχίστε τον λαβύρινθο αποφεύγοντας τα μονοπάτια με προειδοποιητικά σημάδια ευαλωτότητας, χειραγώγησης ή επιβλαβούς πίεσης, και ακολουθώντας τις διαδρομές με προστατευτικές, υποστηρικτικές ή ουδέτερες εμπειρίες. Το ψηφίο του λουκέτου είναι ο αριθμός που εμφανίζεται τις περισσότερες φορές στη σωστή διαδρομή.

Απάντηση: 2

Παράρτημα 1 - Οδηγός στο Genially

Πώς ένας νέος ή μια νέα μπορεί να χειραγωγηθεί βήμα-βήμα ώστε να βλάψει άλλους, ενώ παραμένει υπό πίεση, έλεγχο ή φόβο.

Η είσοδος σε αυτούς τους ψηφιακούς χώρους δεν γίνεται ποτέ απότομα ή με βίαιες απαιτήσεις από την πρώτη μέρα. Αντίθετα, είναι μια διαδικασία που προχωρά σταδιακά. Στα πρώτα στάδια, ο νέος/η νέα δέχεται εκδηλώσεις προσοχής, «like» και θετικά σχόλια για αστεία ή απλές αναρτήσεις. Αυτό τον/την κάνει να νιώθει ότι εκτιμάται και γίνεται αποδεκτός/ή από την ομάδα. Όταν όμως εδραιωθεί αυτός ο δεσμός, η ψηφιακή κοινότητα αρχίζει να αλλάζει τους κανόνες της και να ζητά μικρές αποδείξεις πίστης, όπως το να αγνοήσει εντελώς ορισμένα μέλη που η ομάδα θεωρεί «προδότες».

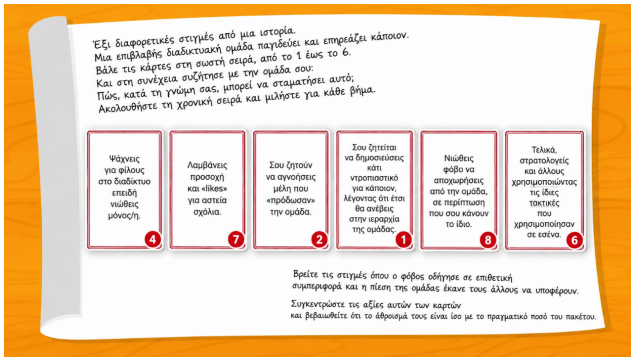
Όσο περνά ο χρόνος και περισσότερες ώρες αφιερώνονται μέσα στο δίκτυο, οι απαιτήσεις γίνονται πιο σοβαρές. Για να ανέβει βαθμίδα ή να αποδείξει ότι είναι άξιος/α εμπιστοσύνης, η ομάδα μπορεί να τον/την πιέσει ή να τον/την εξαναγκάσει να αναρτήσει κάτι ταπεινωτικό ή να επιτεθεί ψηφιακά σε συνομηλίκους από το σχολείο του ή από το διαδίκτυο. Σε αυτό το σημείο, ο νέος/η νέα νιώθει σημαντικό φόβο ότι θα υποστεί την ίδια ακριβώς παρενόχληση αν αποφασίσει να φύγει, ή ότι θα μείνει ξανά μόνος/η. Εξαιτίας αυτού του φόβου και της ομαδικής πίεσης, συνεχίζει μέσα στο σύστημα και καταλήγει να χρησιμοποιεί τις ίδιες τακτικές για να πείσει νέους χρήστες, βλάπτοντας άλλους ανθρώπους ενώ παραμένει υπό ισχυρό ψυχολογικό έλεγχο.

Κωδικός για την έναρξη της τρίτης δοκιμασίας: **37**

ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ 3

Πώς λύνεται: Αναδιατάξτε τις κάρτες και τοποθετήστε τις στο χρονολόγιο, με το πρώτο γεγονός αριστερά και το τελευταίο δεξιά. Έπειτα, αθροίστε τις τιμές των καρτών στις οποίες το πρόσωπο, εξαιτίας της πίεσης των συνομηλίκων, άρχισε να βλάπτει άλλους ανθρώπους (η τρίτη, η τέταρτη και η έκτη κάρτα).

Απάντηση: 9

Παράρτημα 1 - Οδηγός στο Genially

Παράγοντες στήριξης και η σημασία του συνδυασμού των προειδοποιητικών σημαδιών

Η έγκαιρη ανίχνευση ότι ένας νέος ή μια νέα μπαίνει σε ένα επιβλαβές δίκτυο δεν εξαρτάται από μία μόνο παρατήρηση. Διαφορετικά περιβάλλοντα μπορούν να αντιληφθούν αλλαγές στην καθημερινότητά του/της μέσα από τα εξής προειδοποιητικά σημάδια:

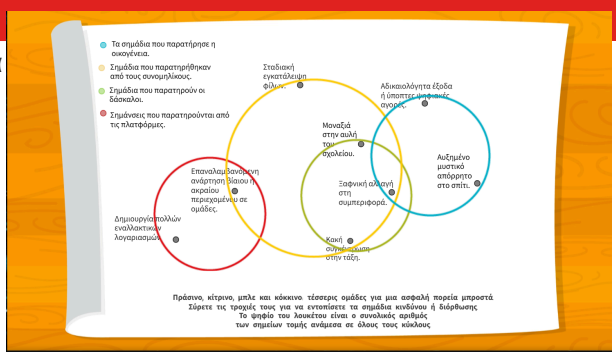
- **Φίλοι:** στο άμεσο ψηφιακό περιβάλλον μπορούν να αντιληφθούν πίεση στις ομαδικές συνομιλίες, υποχρεωτικές «δοκιμασίες πίστης», τον αποκλεισμό ορισμένων μελών ή ξαφνικές αλλαγές στον τρόπο που κάποιος αλληλεπιδρά με τους άλλους.
- **Εκπαιδευτικοί:** από το σχολείο βρίσκονται σε θέση-κλειδί για να προσέξουν την απομόνωση του ατόμου στο διάλειμμα, απότομες πτώσεις στη συγκέντρωση, σημάδια δυσφορίας, επιθετικά «αστεία» ή ομαδικές δυναμικές που αλλάζουν προς το χειρότερο.
- **Οικογένειες:** στο σπίτι μπορούν να εντοπίσουν μυστικοπάθεια με τις συσκευές, απότομες εναλλαγές διάθεσης, διαταραχές ύπνου, ασυνήθιστα έξοδα ή την ξαφνική εμφάνιση νέων, αποκλειστικά διαδικτυακών «φίλων».
- **Διαδικτυακές πλατφόρμες:** διαθέτουν τεχνικά εργαλεία για να καταγράφουν την επαναλαμβανόμενη ανάρτηση βίαιου περιεχομένου, επικίνδυνα μοτίβα σύνδεσης, μαζική δημιουργία λογαριασμών ή τη συνεχή χρήση επικίνδυνων hashtags και ύποπτων διαδρομών πρόσκλησης.

Είναι θεμελιώδες να κατανοηθεί ότι πολλά από αυτά τα σημάδια μπορεί να είναι ορατά σε περισσότερες από μία ομάδες ταυτόχρονα. Γι' αυτό, μια ασφαλής και αποτελεσματική παρέμβαση δεν επιτυγχάνεται μεμονωμένα, αλλά με τον έγκαιρο συνδυασμό των παρατηρήσεων οικογενειών, εκπαιδευτικών, φίλων και πλατφορμών. Η έγκαιρη κοινοποίηση αυτών των πληροφοριών χτίζει ένα πραγματικό δίκτυο προστασίας, πριν κλιμακωθεί η βλάβη.

Κωδικός για την έναρξη της τέταρτης δοκιμασίας: **42**

ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ 4

Πώς λύνεται: Σύρετε κάθε κύκλο ώστε να περικλείει όλα τα σημάδια που μπορεί να αντιληφθεί ο συγκεκριμένος παράγοντας στήριξης. Το ψηφίο του λουκέτου είναι ο συνολικός αριθμός των σημείων τομής ανάμεσα σε όλους τους κύκλους.

Απάντηση: 8

Παράρτημα 1 - Οδηγός στο Genially

ΕΝΝΟΙΑ / ΣΗΜΑΔΙ	ΠΟΙΟΣ ΤΟ ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ
Σταδιακή εγκατάλειψη των φίλων.	Φίλοι
Αυξημένη μυστικότητα στο σπίτι.	Οικογένειες
Επαναλαμβανόμενη ανάρτηση βίαιου ή ακραίου περιεχομένου σε ομάδες.	Φίλοι, Πλατφόρμες
Μειωμένη συγκέντρωση στην τάξη.	Φίλοι, Εκπαιδευτικοί
Μοναξιά στο προαύλιο του σχολείου.	Φίλοι και Εκπαιδευτικοί
Ξαφνική αλλαγή στη συμπεριφορά.	Φίλοι, Εκπαιδευτικοί και Οικογένεια
Ανεξήγητα έξοδα ή ύποπτες ψηφιακές αγορές.	Οικογένειες
Δημιουργία πολυάριθμων εναλλακτικών λογαριασμών.	Πλατφόρμες